

ПРОЕКТ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЗАХИСНИКА
ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

Методичні рекомендації

**Дніпропетровськ
2014**

Авторський колектив: *В.В. Литвинов, В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко.*

Особливості залучення захисника до кримінального провадження:
[В.В. Литвинов, В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко]. – Дніпропетровськ, 2014. – 41 с.

Розглянуто процесуальний порядок залучення захисника до кримінального провадження на стадії досудового розслідування. Проаналізовано порядок практичного застосування норм § 3 глави 3 КПК України, а також інших норм закону, якими врегульовано порядок залучення захисника до кримінального провадження, розглянуто його права та обов'язки. Мета рекомендацій – сприяння одноманітному тлумаченню та застосуванню положень КПК України щодо вказаної діяльності, забезпечення захисту прав та свобод підозрюваного під час здійснення досудового розслідування.

© ДДУВС, 2014

Зміст

Вступ	4
1. Підстави набуття процесуального статусу захисника у кримінальному провадженні..	6
2. Процесуальний порядок залучення захисника до кримінального провадження.	11
2.1. Випадки залучення захисника до кримінального провадження.	11
2.2. Алгоритм дій щодо залучення захисника до кримінального провадження.	15
2.3. Залучення захисника до проведення окремої слідчої дії.	24
3. Права та обов'язки захисника.	27
Додатки	36
Список використаної літератури.....	41

ВСТУП

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права у статті 14 проголошує право кожної людини в разі її звинувачення у вчиненні протиправної дії захищати себе особисто або через посередництво обраного нею захисника. Це ж положення закріплене і в статті 59 Конституції України.

Найбільш ефективним засобом забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист є участь захисника у кримінальному процесі, оскільки через юридичну необізнаність, а також психологічний шок, стан пригніченості, викликані фактом затримання, пред'явлення обвинувачення і засудження, вони неспроможні самі повністю реалізувати свої процесуальні права, особливо тоді, коли перебувають під вартою, тобто в ізоляції.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) чітко визначив осіб, які можуть бути залученими до кримінального провадження в якості захисника, вказавши, що захисником може бути лише адвокат. Залучення до кримінального провадження в якості захисника саме адвоката сприятиме ефективності діяльності сторони захисту щодо відстоювання прав підозрюваного, оскільки адвокат є фахівцем в області права, а тому на професійному рівні зможе забезпечити захист прав підозрюваного.

Скористуватися послугою адвоката-захисника може кожна особа, стосовно якої було розпочато кримінальне переслідування, незалежно від того чи має вона для цього кошти. Система безоплатної вторинної правової допомоги передбачає можливість залучення до кримінального провадження захисника-адвоката за рахунок державних коштів у випадку, коли підозрюваний самостійно не може оплатити послуги адвоката. Відповідно до показників роботи системи БВПД, за період із січня до серпня 2014 року центром про призначення адвоката видано 27381 доручення [3].

Мета підготовки зазначених методичних рекомендацій полягає у створенні єдиного підходу працівників органів досудового розслідування ОВС України до тлумачення та застосування норм КПК України, якими урегульовано особливості залучення захисника до кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Завдання роботи:

- провести аналіз та систематизувати процесуальні особливості залучення захисника до кримінального провадження;
- виявити прогалини та колізії законодавства щодо порядку залучення захисника до кримінального провадження;
- запропонувати роз'яснення процесуального порядку залучення захисника до кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Під час підготовки методичних рекомендацій вивчався досвід роботи слідчих СУ ГУМВС та УМВС України різних областей.

Методичні рекомендації призначені для зручного, фахового засвоєння слідчими особливостей залучення захисника до кримінального провадження на стадії досудового розслідування, а також можуть бути корисними в навчальному процесі під час вивчення кримінально-процесуальних дисциплін.

Методичні рекомендації підготовлені кафедрою кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ на замовлення Головного слідчого Управління МВС України.

1. Підстави набуття процесуального статусу захисника у кримінальному провадженні

Розвиток України як правової держави тісно пов'язаний із запровадженням у її правовій системі інститутів демократії та гуманізму, правових поглядів, які сповідують міжнародні організації, та позицій Європейського суду з прав людини, а також одного із невід'ємних прав особи – права на захист. Останнє передбачено у ст. 63 Конституції України, відповідно до якої підозрюваний, обвинувачений має право на захист.

Для практичної реалізації права на захист у законодавстві України створено адвокатуру, основними завданнями якої є забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги. Саме адвокат, відповідно до вимог чинного КПК України, може набути процесуального статусу «захисник».

Згідно зі ст. 45 КПК України, захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію).

Зазначена стаття чітко визначає суб'єкта надання послуг захисту у кримінальному провадженні – **адвоката** як фізичної особи, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 зазначеного Закону, адвокат – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом.

З урахуванням вимог ст. 45 КПК України, захисником підозрюваного у кримінальному провадженні може бути лише **адвокат**, *відомості про якого внесено до Єдиного реєстру адвокатів України*¹ та стосовно якого в Єдиному реєстрі адвокатів України *не містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю*.

З вищевикладеного можливо зробити висновок, що захисником у кримінальному провадженні може бути:

- 1) особа, яка має свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- 2) відомості про таке право повинно бути внесено до Єдиного реєстру адвокатів України;

3) у Єдиному реєстрі адвокатів України стосовно такої особи відсутні відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

З огляду на вищевикладене можна зробити висновок про те, що однією з підстав набуття особою процесуального статусу захисника є наявність

¹ Порядок ведення Єдиного реєстру адвокатів України затверджено рішенням Ради адвокатів України № 26 від 17 грудня 2012 року.

відповідних документів, якими підтверджується, що вона є адвокатом і має право здійснювати адвокатську діяльність.

Такі вимоги закону зобов'язують слідчого, прокурора здійснювати перевірку компетентності адвоката щодо набуття ним процесуального статусу «захисник». Для цього слідчий, прокурор зобов'язаний встановити та перевірити усі документи, якими підтверджується право певної особи здійснювати адвокатську діяльність.

Підтвердженням про право на зайняття адвокатською діяльністю є наявність відповідного свідоцтва. Повноваження захисника обов'язково повинні бути підтверджені таким свідоцтвом, а його копія долучена до матеріалів кримінального провадження. Слідчому також необхідно встановити особу адвоката, яким надано таке свідоцтво. Це пояснюється тим, що у свідоцтві про зайняття адвокатською діяльністю відсутня фотокартка. Враховуючи це, візуально з'ясувати особу людини, яка надала таке свідоцтво можливо лише за допомогою інших документів, які містять фотокартку, як правило, таким документом повинно бути посвідчення адвоката.

Окрім перевірки зазначених документів, слідчий, прокурор зобов'язаний звернутися до Єдиного реєстру адвокатів та перевірити чинність його права на зайняття адвокатською діяльністю. Це пояснюється тим, що проведення процесуальних дій із адвокатом-захисником, право на зайняття адвокатською діяльністю якого зупинено або припинено, призведе до недійсності процесуальних дій, які були проведені за його участю. Таку перевірку можна зробити звернувшись до мережі «Інтернет» за електронною адресою <http://www.unba.org.ua/erau/>, де розміщено сайт Національної асоціації адвокатів України. У розділі Єдиний реєстр адвокатів України необхідно ввести інформацію про конкретного адвоката (прізвище, ім'я, по батькові, № свідоцтва, місто, де працює адвокат) і отримати Витяг з Єдиного реєстру адвокатів України, де буде зазначено:

- 1) прізвище, ім'я та по-батькові адвоката;
- 2) номер і дата видачі свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- 3) номер і дата прийняття рішення про видачу свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю (номер і дата прийняття рішення про включення адвоката іноземної держави до Єдиного реєстру адвокатів України);
- 4) найменування і місцезнаходження організаційної форми адвокатської діяльності, номери засобів зв'язку;
- 5) адреса робочого місця адвоката, номери засобів зв'язку (адресою робочого місця адвоката є місцезнаходження обраної адвокатом організаційної форми адвокатської діяльності або адреса фактичного місця здійснення адвокатської діяльності, якщо вона є відмінною від місцезнаходження обраної адвокатом організаційної форми адвокатської діяльності);
- 6) інформація про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю;

7) інші відомості, передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI.

Зазначений витяг роздруковується та додається до матеріалів кримінального провадження.

У разі, якщо буде встановлено факт про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю щодо адвоката, такий адвокат до кримінального провадження у якості захисника не залучається.

Наявність у адвоката відповідних документів – це не єдина підстава для набуття процесуального статусу захисника у кримінальному провадженні. Окрім вищезазначеного, підставою для залучення адвоката до провадження у якості захисника є наявність таких документів:

- 1) ордера;
- 2) договору підозрюваного із захисником;
- 3) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Вимога наявності ордера

Відповідно до Положення «Про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів», затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 № 36, ордер правової допомоги – це письмовий документ, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги у випадках і в порядку, встановлених Законом України від 05 липня 2012 року № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законами України. Ордер видається (1) **адвокатом**, (2) **адвокатським бюро**, (3) **адвокатським об'єднанням** та повинен мати обов'язкові реквізити, а саме:

1. Серію, порядковий номер ордера.
2. Прізвище, ім'я, по батькові або найменування особи, якій надається правова допомога.

3. Посилання на договір про надання правової допомоги / доручення органу (установи), уповноважених законом на надання безоплатної правової допомоги, номер (у випадку наявності) та дату цього документа.

4. Назву органу, у якому надається правова допомога адвокатом із зазначенням, у випадку необхідності, виду адвокатської діяльності, відповідно до ст. 19 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

5. Прізвище, ім'я, по батькові адвоката, який надає правову допомогу на підставі ордера, номер та дату його свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, найменування органу, який його видав (КДКА відповідного регіону, з 01.01.2013 радою адвокатів відповідного регіону); номер посвідчення адвоката України, ким та коли воно видане.

6. Ким ордер виданий (назву організаційної форми): адвокатом, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально (із зазначенням адреси робочого місця); адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням (повне найменування адвокатського бюро/адвокатського об'єднання та його місцезнаходження).

7. Адресу робочого місця адвоката, якщо вона відрізняється від адреси місцезнаходження адвокатського бюро/адвокатського об'єднання, яке видає ордер.

8. Дату видачі ордера.

9. Підпис адвоката, який видав ордер, у разі здійснення ним індивідуальної діяльності (у графі «Адвокат»).

10. Підпис адвоката, який надає правову допомогу, якщо ордер видано адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням (у графі «Адвокат»).

11. Підпис керівника адвокатського бюро/адвокатського об'єднання, відтиск печатки адвокатського бюро/адвокатського об'єднання у випадку, якщо ордер видається адвокатським бюро/адвокатським об'єднанням [Додаток Г].

Вимога щодо наявності договору підозрюваного із захисником

Відповідно до ст. 48 КПК України, захисник до кримінального провадження може бути залучений самостійно підозрюваним або його представником, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного. У такому випадку захисник та підозрюваний повинні надати слідчому, прокурору договір, який відповідно до ст. 50 КПК України є документом, яким підтверджуються повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні. Зазначений договір повинен бути складений із дотриманням вимог законодавства, лише за такої умови договір можна вважати підставою набуття адвокатом процесуального статусу «захисник».

Форму і зміст договору про надання правової допомоги передбачено у ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Відповідно до зазначеної статті, договір про надання правової допомоги укладається в письмовій формі і до нього застосовуються загальні вимоги договірного права. Договір про надання правової допомоги може укладатися на користь клієнта іншою особою, яка діє в його інтересах. Зміст договору про надання правової допомоги не може суперечити Конституції України та законам України, інтересам держави і суспільства, його моральним засадам, присязі адвоката України та правилам адвокатської етики.

Як правило, для залучення адвоката до кримінального провадження у якості захисника складається письмовий договір, який надається слідчому. Але в той же час слід звернути увагу на те, що законодавство України передбачає можливість складення усного договору про надання правової допомоги. Складання такого договору передбачає ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Усний договір може бути укладено у таких випадках:

1) надання усних і письмових консультацій, роз'яснень із правових питань з подальшим записом про це в журналі та врученням клієнту документа, що підтверджує оплату гонорару (винагороди);

2) якщо клієнт невідкладно потребує надання правової допомоги, а укладення письмового договору за конкретних обставин є неможливим – з подальшим укладенням договору в письмовій формі впродовж трьох днів, а якщо для цього існують об'єктивні перешкоди – у найближчий можливий строк.

Враховуючи те, що КПК України не передбачає складення між адвокатом і підозрюваним саме письмового договору, можна говорити про можливість застосування ст. 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

і під час кримінального провадження. Втім, укладення адвокатського договору в усній формі, як тимчасовий вимушений захід, не може бути перешкодою, наприклад, для оформлення адвокатського ордеру, який необхідно долучити до матеріалів провадження разом з документами, які підтверджують право особи на адвокатську діяльність.

Тобто адвокатський ордер є похідним документом, який посвідчує, що між адвокатом (адвокатським об'єднанням чи бюро) та підозрюваним дійсно укладено договір про надання правової допомоги та те, що адвокату надані права та повноваження. Згідно із змістом ч. 1 ст. 50 КПК, ордер заміняє, а не доповнює договір про надання правової допомоги, який є первинним і головним документом, що підтверджує повноваження захисника.

Вимога щодо наявності доручення органу (установи) уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги

У ст. 49 КПК України передбачено випадки, коли прокурор, слідчий зобов'язані забезпечити залучення захисника для здійснення захисту за призначенням у таких випадках:

1) відповідно до вимог ст. 52 КПК України, коли участь захисника є обов'язковою, а підозрюваний не залучив захисника;

2) підозрюваний заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно;

3) слідчий, прокурор вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний не залучив його.

Підставою набуття адвокатом процесуального статусу захисника у вказаних випадках є процесуальний документ – доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги [Додаток Б]. На підставі доручення, виданого органом (установою) системи безоплатної вторинної правової допомоги, адвокат видає ордер та вступає до кримінального провадження в якості захисника.

2. Процесуальний порядок залучення захисника до кримінального провадження

2.1. Випадки залучення захисника до кримінального провадження

Забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист полягає в тому, що закон наділяє їх як учасників процесу такою сукупністю процесуальних прав, використання яких дозволяє їм особисто захищатися від підозри чи обвинувачення у вчиненні злочину, відстоювати свої законні інтереси, надає згаданим особам право скористатися юридичною допомогою захисника, забезпечити охорону їхніх особистих і майнових прав, а також забезпечити безпеку підозрюваному, обвинуваченому, захиснику, законному представнику, членам сімей та близьким родичам цих осіб (ст. 2 ЗУ "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві" від 23.12.1993 року).

Участь захисника у кримінальному процесі є одним із найважливіших проявів реального забезпечення права обвинувачуваного, підозрюваного, підсудного на захист, гарантованого Конституцією України.

Захисник у будь-який момент може бути залученим до участі у кримінальному провадженні підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами на прохання чи за згодою підозрюваного, обвинуваченого. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані надати затриманій особі або особі, яка тримається під вартою, допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника, а також надати можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника (ч. 1 ст. 48 КПК України). Обвинувачений, підозрюваний вільний у виборі особи, яка буде захищати його у кримінальному процесі, до того ж, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд сприяють йому в цьому шляхом надання допомоги у встановленні зв'язку. Вибір та залучення захисника відбувається на засадах незалежності від рекомендацій державних органів для забезпечення об'єктивності та справедливості розгляду кримінальної справи. Крім того, у ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод йдеться, що кожен обвинувачений у вчиненні кримінального злочину має щонайменше такі права – захищати себе особисто або безпосередньо через юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права у ст. 14 проголошує право кожної людини у разі звинувачення у скоєнні протиправної дії захищати себе особисто або за посередництвом обраного ним захисника. Основні положення про роль адвокатів, що прийняті VIII Конгресом ООН від 01.08.1990, зазначають, що будь-яка людина має право звернутися по допомогу до адвоката за своїм вибором для підтвердження своїх прав і захисту в усіх стадіях кримінальної процедури. Будь-яка вищезазначена особа, яка не має адвоката, у випадках,

коли інтереси правосуддя вимагають цього, повинна бути забезпечена допомогою адвоката, котрий має відповідну компетенцію та досвід ведення таких справ, щоб забезпечити їй ефективну допомогу без оплати з її боку, якщо у неї немає необхідних коштів (п. 6 цього ж Положення). Затриманій, заарештованій або поміщеній в тюрму особі мають бути забезпечені необхідні умови, час і засоби для зустрічі або комунікацій й консультацій з адвокатом без зволікань, перешкод і цензури, з повною їх конфіденційністю. Такі консультації можуть бути в полі зору, проте, за межами чутності уповноважених посадових осіб (п. 8).

Основні процесуальні питання залучення захисника до участі у кримінальному провадженні регламентовано параграфом 3 глави 3 КПК України «Сторона захисту».

Чинний КПК України передбачає два види залучення захисника до кримінального провадження:

1) залучення підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого до участі у кримінальному провадженні, тобто залучення у вигляді «запрошення захисника» (ст. 48 КПК України);

2) залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням, тобто залучення у вигляді «призначення захисника» (ст.ст. 49, 53 КПК України).

Згідно зі ст. 59 Конституції України, кожен має право на правову допомогу та кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Реалізація цього конституційного положення зобов'язує слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника. Такий обов'язок також є гарантією забезпечення права на правову допомогу, що має надаватися компетентною та неупередженою особою, яка не має будь-яких особистих інтересів у конкретному кримінальному провадженні, а діє виключно в інтересах підозрюваного, обвинуваченого.

За певних обставин, захисник може залучатися не тільки підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого, а й слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням.

Згідно зі ст. 49 КПК України, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні у випадках:

1) участь захисника є обов'язковою, а підозруваний, обвинувачений не залучив захисника (ст. 52 КПК України):

- щодо особливо тяжких злочинів з моменту набуття особою статусу підозрюваного;

- щодо осіб, які підозрюються або у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

- щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

- щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад;

- щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, – з моменту встановлення цього факту;

- щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, – з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

- щодо реабілітації померлої особи – з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;

2) підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно;

3) слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний, обвинувачений не залучив його;

4) залучення захисника для проведення окремої слідчої дії (ст. 53 КПК України).

Слід зазначити, що залучення захисника за призначенням у вищезазначених випадках є обов'язком слідчого, що зумовлено не тільки інтересами самого підозрюваного, обвинуваченого, а й публічними інтересами, які полягають у вирішенні завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України, зокрема, щодо охорони прав, свобод та законних інтересів його учасників.

Рішення про залучення захисника за призначенням має бути формалізовано слідчим, прокурором у постанові, а слідчим суддею, судом – в ухвалі, якою доручає відповідному органу, визначеному законом (адвокатському об'єднанню, органу адвокатського самоврядування, центру з надання безоплатної правової допомоги тощо), призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначений у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні. Вимоги щодо форми та змісту постанови як виду процесуальних рішень слідчого, прокурора встановлено ст. 110 КПК України. Ухвала слідчого судді, суду має відповідати загальним вимогам, передбаченим статтями 370, 372 КПК України, з урахуванням особливостей рішення про призначення захисника.

2.2. Алгоритм дій слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження

Алгоритм дій слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження буде розглянуто у двох видах цієї діяльності:

1) «запрошення захисника», тобто залучення підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого до участі у кримінальному провадженні (ст. 48 КПК України);

2) «призначення захисника», тобто залучення захисника слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням (ч. 2 ст. 48, ст.ст. 49, 53 КПК України).

Залучення захисника до кримінального провадження слідчим, прокурором потребує від останніх встановлення для того відповідних підстав і проведення ряду процесуальних дій.

1. АЛГОРИТМ ДІЙ СЛІДЧОГО У РАЗІ «ЗАПРОШЕННЯ ЗАХИСНИКА» ПІДОЗРЮВАНИМ

Крок перший – роз'яснення підозрюваному права на захист.

Слідчий, прокурор у разі проведення процесуальних дій, які надають особі статусу підозрюваного (затримання особи згідно зі ст. 207, 208 КПК України, або повідомлення про підозру), зобов'язані роз'яснити підозрюваному у відповідному процесуальному документі (пам'ятка про права та обов'язки підозрюваного) його права та обов'язки, у тому числі і право на захист його прав захисником (у тому числі надання безоплатного захисника). Роз'яснити, що, згідно зі ст. 50 КПК України, захисником може бути *тільки адвокат*.

Такий обов'язок слідчого, прокурора передбачено у ч. 2 ст. 20 КПК України, згідно з якою слідчий, прокурор, **зобов'язані** роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому його права та забезпечити право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника.

Крок другий – надання можливості підозрюваному залучити захисника до кримінального провадження.

Відповідно до ч. 1 ст. 48 КПК України, захисник до кримінального провадження може бути залучений самим підозрюваним у *будь-який момент*. Тобто підозрюваний має право залучити захисника до кримінального провадження на будь-якому етапі досудового розслідування².

Про бажання залучити до кримінального провадження адвоката-захисника підозрюваний повідомляє слідчого, прокурора, надавши йому відповідну заяву.

Слідчий, прокурор **зобов'язані** утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника.

² Це правило не стосується випадків, передбачених ст. 52 КПК України, коли участь захисника є обов'язковою. У такому випадку захисник залучається до справи з моменту набуття особою процесуального статусу «підозрюваний».

Згідно з ч. 1 ст. 48 КПК України, окрім самого підозрюваного, захисника до кримінального провадження *за проханням чи згодою підозрюваного* можуть залучити:

- законний представник підозрюваного;
- інші особи (наприклад батьки, чоловік чи дружина, діти).

Частиною 1 ст. 48 КПК України передбачено **обов'язок** слідчого, прокурора надати затриманій особі чи особі, яка тримається під вартою, *допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника*, а також надати *можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника*. Така допомога може проявлятися у наданні можливості зателефонувати рідним чи знайомим з метою допомоги у залученні адвоката-захисника. Якщо ж підозрюваний чітко знає якого адвоката він бажає залучити як захисника, він може зателефонувати безпосередньо цьому адвокату та запросити його до захисту.

Крок третій – прийняття слідчим документів, що підтверджують повноваження захисника, дії захисника щодо захисту прав підозрюваного.

Для вступу у кримінальне провадження у якості захисника адвокат повинен надати слідчому такі документи:

1) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та документ, що посвідчує особу адвоката (до кримінального провадження долучаються копії цих документів);

2) ордер;

3) договір із захисником;

4) доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Документи, вказані у п. п. 2, 3, 4, до провадження долучаються в оригіналах.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КПК України, встановлення будь-яких додаткових вимог не допускається. Винятком є обов'язок пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу. Враховуючи такі вимоги, слідчому *не потрібно складати будь-яких інших процесуальних документів*.

Надавши відповідні документи, захисник відразу має право здійснювати свою функцію, у тому числі й конфіденційне побачення із підзахисним та інші, передбачені КПК України. Права та обов'язки захисника будуть проаналізовані у розділі 3 цих методичних рекомендацій.

Варто звернути увагу на особливості складення договору між адвокатом та підозрюваним.

У ст. 50 КПК України зазначено, що повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються договором, складеним між захисником та підозрюваним. У ст. 51 КПК України зазначено, що договір із захисником має право укласти особа, передбачена в ч. 1 ст. 45 КПК України, у тому числі і підозрюваний. Також договір із захисником можуть укласти інші особи, які діють в його інтересах, за клопотанням підозрюваного або за його наступною згодою (це законний представник підозрюваного, інші особи).

У ст. 51 КПК України йде мова про укладення договору між адвокатом та однією з вищеназваних осіб. Слід звернути увагу на те, що КПК України не визначає форму договору, а тому в даному випадку слід керуватися законом, який встановлює загальні положення про договір, а саме нормами Цивільного кодексу України (далі – ЦК України). Так, відповідно до ст. 640 ЦК України, *договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції*. Тобто із зазначеної норми випливає, що між адвокатом та підозрюваним не обов'язково повинен бути складений письмовий договір. Досягнення домовленості між підозрюваним та адвокатом про надання останнім юридичних послуг, відповідно до ЦК України, є досягненням договору, на підставі якого адвокат видає ордер³, чим підтверджує свої повноваження захисника у кримінальному провадженні.

Втім, випадок укладення усного договору між адвокатом і підозрюваним є винятковим. Відповідно до ч. 2 ст. 27 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», договір про надання правової допомоги може вчинятися **усно у таких випадках:**

1) надання усних і письмових консультацій, роз'яснень із правових питань з подальшим записом про це в журналі та врученням клієнту документа, що підтверджує оплату гонорару (винагороди);

2) якщо клієнт невідкладно потребує надання правової допомоги, а укладення письмового договору за конкретних обставин є неможливим – з подальшим укладенням договору в письмовій формі протягом трьох днів, а якщо для цього існують об'єктивні перешкоди – у найближчий можливий строк.

Відповідно до ч. 1 ст. 27 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», договір про надання правової допомоги укладається **в письмовій формі**.

2. АЛГОРИТМ ДІЙ СЛІДЧОГО ЩОДО «ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАХИСНИКА»

Випадки залучення захисника слідчим, прокурором для здійснення захисту за призначенням, відповідно до ч. 2 ст. 48, ст. 49 КПК України, можна умовно розділити на два види:

1) дії слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження у разі затримання особи за підозрою у вчиненні злочину, згідно зі ст. ст. 208, 207 КПК України;

2) дії слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження у випадках, не пов'язаних із затриманням особи згідно зі ст. ст. 208, 207 КПК України.

Розглянемо окремо кожен вид залучення захисника слідчим, прокурором.

³ Ордер може бути виданий у тому числі і адвокатом, який здійснює свою діяльність індивідуально. Це передбачено ч. 2 ст. 26 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також передбачено у Положенні «Про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів», затвердженому рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 № 36.

1. Дії слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження у разі затримання особи за підозрою у вчиненні злочину, згідно зі ст. ст. 208, 207 КПК України

Крок перший – затримання особи та роз'яснення права на захист.

Відповідно до ст. ст. 207, 208 КПК України, особа, яка підозрюється у вчиненні злочину, може бути затримана без ухвали слідчого судді, суду. У разі затримання⁴ підозрюваному, відповідно до ст. 20 КПК України, слідчий зобов'язаний роз'яснити його права та **забезпечити** право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника.

У разі, коли підозрюваний заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно, слідчий, прокурор зобов'язані залучити захисника для здійснення захисту за призначенням, відповідно до ч. 1 ст. 49, ч. 3 ст. 20 КПК України. У такому випадку підозрюваному *правова допомога надається безоплатно за рахунок держави.*

Крок другий – складання процесуальних документів для залучення захисника до кримінального провадження.

Відповідно до ч. 2 ст. 49 КПК України, у випадках, передбачених ч. 1 ст. 49 КПК України, слідчий, прокурор виносить постанову, якою доручає відповідному **центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги**⁵, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Вищезазначена постанова складається слідчим, прокурором відповідно до вимог ст. 110 КПК України. В мотивувальній частині зазначеної постанови слідчий, прокурор повинен вказати встановлені під час досудового розслідування обставини, за яких він доручає центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням. Окрім цього, в постанові необхідно вказати відомості про особу, якій необхідно надати безоплатну правову допомогу.

Під час складення зазначеної постанови, а також направлення її до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, слідчий повинен урахувати вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363 «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб» (далі – **Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб**). Відповідно до пункту 2 зазначеної постанови, до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги надаються такі відомості:

⁴ Слід пам'ятати, що, відповідно до ст. 209 КПК України, особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

⁵ Перелік центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги надано у Додатку А.

- прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі);
- час та підстави затримання особи;
- точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування слідчого підрозділу, посада та ініціали слідчого, поштова адреса слідчого підрозділу, номери телефону та адреса електронної пошти;
- прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, що передала повідомлення.

Вказані вище відомості повинні бути вказані в постанові слідчого про доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням [Додаток Д].

Крок третій – направлення процесуальних документів до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 3 ст. 49 КПК України, постанова про доручення призначити адвоката **негайно направляється** до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвоєчасне виконання постанови про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом.

Для забезпечення негайного направлення зазначеної постанови слідчий повинен керуватися Порядком інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб. Відповідно до пункту 2 зазначеної постанови, **негайно після фактичного затримання особи** слідчий, **який здійснив затримання**, повідомляє про це до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги.

Крок четвертий – контроль своєчасності прибуття адвоката, який направляється центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, до слідчого підрозділу.

Відповідно до п. 7 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, **протягом години з моменту реєстрації повідомлення про затримання особи** уповноважена службова особа центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги в установленому порядку **призначає адвоката** шляхом видання доручення для підтвердження його повноважень для надання підозрюваному безоплатної вторинної правової допомоги, *копія якого* із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги передає до слідчого підрозділу, де реєструється.

Уповноважена службова особа центру з надання допомоги **негайно** перед передачею копії доручення до слідчого підрозділу *повідомляє призначеному адвокату реєстрати виданого доручення*, на підставі якого таким **адвокатом видається ордер**, з яким він прибуває до затриманої особи.

Порядком інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб врегульовано час прибуття адвоката до затриманої особи. Відповідно до п. 8 Порядку, призначений центром з надання допомоги **адвокат повинен прибути протягом години** з моменту видання йому доручення, а у виняткових випадках – **не пізніше ніж протягом шести годин** з моменту видання йому доручення.

У разі, коли призначений адвокат на підставах, визначених законом, або з інших незалежних від нього причин **не може надати безоплатну вторинну правову допомогу**, він негайно повідомляє про це до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який **протягом однієї години з моменту надходження повідомлення призначає іншого адвоката**.

Якщо призначений центром з надання допомоги адвокат не прибув у встановлений цим Порядком строк за зазначеною адресою до місця для конфіденційного побачення із затриманою особою, суб'єкт подання інформації (слідчий) негайно повідомляє про це зазначеному центру відповідно до пункту 2 вказаного Порядку.

Крок п'ятий – надання адвокатом слідчому документів, що підтверджують його повноваження як захисника.

Прибувши до слідчого підрозділу, де знаходиться затримана особа, адвокат надає такі документи:

1) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та документ, що посвідчує особу адвоката (до кримінального провадження долучаються копії цих документів);

2) ордер, який виданий ним на підставі доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КПК України, встановлення будь-яких додаткових вимог не допускається. Винятком є обов'язок пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу. Враховуючи такі вимоги, слідчому **не потрібно складати будь-яких інших процесуальних документів для допуску захисника до кримінального провадження**.

Надавши відповідні документи, захисник відразу має право здійснювати свою функцію, у тому числі й конфіденційне побачення із підзахисним та інші, передбачені КПК України.

2. Дії слідчого щодо залучення захисника до кримінального провадження у випадках, не пов'язаних із затриманням особи, згідно зі ст. ст. 208, 207 КПК України.

У разі, якщо випадок залучення до кримінального провадження захисника за призначенням виник під час досудового розслідування стосовно підозрюваного, який не затримувався згідно зі ст. ст. 207, 208 КПК України, слідчий зобов'язаний вчинити ряд процесуальних дій для залучення захисника до кримінального провадження.

Алгоритм дій слідчого такий:

Крок перший – складання слідчим постанови про доручення призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням.

У разі повідомлення про підозру, підозрюваному, відповідно до ст. 20 КПК України, слідчий зобов'язаний роз'яснити його права та **забезпечити** право на кваліфіковану правову допомогу.

У разі, коли підозрюваний заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно, слідчий, прокурор зобов'язані залучити захисника для здійснення захисту за призначенням відповідно до ч. 1 ст. 49, ч. 3 ст. 20 КПК України. У такому випадку підозрюваному *правова допомога надається безоплатно за рахунок держави*.

Крок другий – складання процесуальних документів для залучення захисника до кримінального провадження.

Для залучення до кримінального провадження захисника за призначенням слідчий, прокурор, відповідно до ч. 2 ст. 49 КПК України, виносить постанову, якою доручає відповідному **центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги** призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Вищезазначена постанова складається слідчим, прокурором відповідно до вимог ст. 110 КПК України. В мотивувальній частині зазначеної постанови слідчий, прокурор повинен вказати встановлені під час досудового розслідування обставини, за яких він доручає центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для здійснення захисту підозрюваного. Окрім цього, в постанові необхідно вказати відомості про особу, якій необхідно надати безоплатну правову допомогу.

Під час складення зазначеної постанови, а також направлення її до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, слідчий повинен вказати такі відомості:

- прізвище, ім'я, по батькові та дата народження підозрюваного;
- точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування слідчого підрозділу, посада та ініціали слідчого, поштова адреса слідчого підрозділу, номери телефону та адреса електронної пошти;
- прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, що передала повідомлення (слідчого).

Крок третій – направлення постанови про залучення захисника за призначенням до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 3 ст. 49 КПК України, постанова про доручення призначити адвоката **негайно направляється** до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвоєчасне виконання постанови про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом.

Для забезпечення негайного направлення зазначеної постанови слідчий направляє зазначену постанову до центру з надання безоплатної вторинної

правової допомоги за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему.

Крок четвертий – контроль своєчасності прибуття адвоката, який направляється центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, до слідчого підрозділу.

Відповідно до ч. 6 ст. 19 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу», у разі отримання постанови слідчого, прокурора, ухвали слідчого судді, суду про залучення захисника для здійснення захисту за призначенням Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги *зобов'язаний негайно призначити захисника.*

Уповноважена службова особа центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги в установленому порядку **призначає адвоката** шляхом *видання доручення* для підтвердження його повноважень для надання підозрюваному безоплатної вторинної правової допомоги, *копія якого* із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги передається до слідчого підрозділу, де реєструється [Додаток Б].

Уповноважена службова особа центру з надання допомоги *негайно* перед передачею копії доручення до слідчого підрозділу *повідомляє призначеному адвокату реєстрати виданого доручення*, на підставі якого таким **адвокатом видається ордер**, з яким він *прибуває до підозрюваного.*

Крок п'ятий – прийняття документів, що підтверджують повноваження захисника.

Прибувши до слідчого підрозділу адвокат надає такі документи:

1) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та документ, що посвідчує особу адвоката (до кримінального провадження долучаються копії цих документів);

2) ордер, який виданий ним на підставі доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КПК України, встановлення будь-яких додаткових вимог не допускається. Винятком є обов'язок пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу. Враховуючи такі вимоги, слідчому *не потрібно складати будь-яких інших процесуальних документів для допуску захисника до кримінального провадження.*

Надавши відповідні документи, захисник відразу має право здійснювати свою функцію, у тому числі й конфіденційне побачення із підзахисним та інші, передбачені КПК України.

2.3. Залучення захисника до проведення окремої слідчої дії

У КПК України передбачено процесуальний порядок залучення захисника до проведення окремої процесуальної дії. Алгоритм процесуальних дій слідчого такий:

Крок перший – встановлення слідчим наявності невідкладних випадків залучення захисника до проведення окремої процесуальної дії, якими відповідно до ст. 53 КПК України є такі:

- 1) коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника;
- 2) якщо підозрюваний виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника до участі у кримінальному провадженні, в тому числі і для участі у проведенні невідкладної процесуальної дії;
- 3) прибуття обраного захисника неможливе;
- 4) запросити захисника до участі в окремій процесуальній дії бажає сам підозрюваний.

Якщо потреби у проведенні невідкладних процесуальних дій за участю захисника немає і коли неможливе прибуття захисника, обраного підозрюваним, протягом двадцяти чотирьох годин, слідчий має право запропонувати підозрюваному залучити іншого захисника.

У КПК України передбачено **можливість підозрюваного самостійно залучити захисника для проведення окремої процесуальної дії**, що передбачено ч. 2 ст. 53 КПК України.

Зазначеною нормою передбачено умови самостійного запрошення захисника підозрюваним:

- потреби у проведенні невідкладних процесуальних дій за участю захисника немає;

- неможливе прибуття захисника, обраного підозрюваним, обвинуваченим, протягом двадцяти чотирьох годин.

Про бажання залучити захисника до окремої процесуальної дії підозрюваний подає заяву. У заяві підозрюваний повинен вказати прізвище та інші дані адвоката, якого він бажає залучити до кримінального провадження як захисника. Отримавши таку заяву, слідчий зобов'язаний невідкладно забезпечити можливість підозрюваному зв'язатися з обраним ним адвокатом та укласти з ним договір.

У разі укладення договору адвокат надає слідчому документи, передбачені ст. 50 КПК України, та вступає до кримінального провадження у якості захисника.

У разі, якщо ж підозрюваний самостійно не залучив захисника, його залучення здійснює слідчий, прокурор за правилами ст. 49 КПК України (за призначенням).

Крок другий – складання слідчим постанови про доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для проведення окремої процесуальної дії.

У разі, коли під час досудового розслідування слідчим встановлені підстави залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії за призначенням, слідчий повинен діяти за правилами ст. 49 КПК України.

Для залучення до кримінального провадження захисника для проведення окремої процесуальної дії за призначенням слідчий, прокурор, відповідно до ч. 2 ст. 49 КПК України, виносить постанову, якою доручає відповідному **центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги** призначити адвоката для проведення окремої процесуальної дії за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Вищезазначена постанова складається слідчим, прокурором відповідно до вимог ст. 110 КПК України. В мотивувальній частині зазначеної постанови слідчий, прокурор повинен вказати встановлені під час досудового розслідування обставини, за яких він доручає центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для проведення окремої процесуальної дії. Окрім цього, в постанові необхідно вказати відомості про підозрюваного, щодо якого необхідно провести окрему процесуальну дію за участі захисника.

Під час складення зазначеної постанови, а також направлення її до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, слідчий повинен урахувати вимоги Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб. Відповідно до пункту 2 зазначеного Порядку, у постанові необхідно вказати такі відомості:

- прізвище, ім'я, по батькові та дату народження підозрюваного;
- точну адресу місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування слідчого підрозділу, посаду та ініціали слідчого, поштову адресу слідчого підрозділу, номери телефону та адресу електронної пошти;
- прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, що передала повідомлення (слідчого).

Крок третій – направлення процесуальних документів до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 3 ст. 49 КПК України, постанова про доручення призначити адвоката **негайно направляється** до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвоєчасне виконання постанови про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом.

Крок четвертий – контроль своєчасності прибуття адвоката, який направляється центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, до слідчого підрозділу.

Відповідно до ч. 6 ст. 19 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу», у разі отримання постанови слідчого, прокурора, про залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії, центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги *зобов'язаний негайно призначити захисника.*

Уповноважена службова особа центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги в установленому порядку **призначає адвоката** шляхом *видання доручення* для підтвердження його повноважень для участі у проведенні окремої процесуальної дії, *копія якого* із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги передається до слідчого підрозділу, де реєструється [Додаток В].

Уповноважена службова особа центру з надання допомоги *негайно* перед передачею копії доручення до слідчого підрозділу *повідомляє призначеному адвокатові реквізити виданого доручення*, на підставі якого таким **адвокатом видається ордер**, з яким він *прибуває до підозрюваного.*

Крок п'ятий – прийняття документів, що підтверджують повноваження захисника.

Прибувши до слідчого підрозділу адвокат надає такі документи:

1) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю та документ, що посвідчує особу адвоката (до кримінального провадження долучаються копії цих документів);

2) ордер, який виданий ним на підставі доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Відповідно до ч. 2 ст. 50 КПК України, встановлення будь-яких додаткових вимог не допускається. Винятком є обов'язок пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу. Враховуючи такі вимоги, слідчому *не потрібно складати будь-яких інших процесуальних документів для допуску захисника до кримінального провадження.*

Надавши відповідні документи, захисник відразу має право здійснювати свою функцію, у тому числі й конфіденційне побачення із підзахисним та інші, передбачені КПК України.

Під час проведення окремої процесуальної дії захисник має ті самі права і обов'язки, що й захисник, який здійснює захист протягом кримінального провадження (ч. 3 ст. 53 КПК України).

Захисник як до процесуальної дії, так і після неї має право зустрічатися з підозрюваним, обвинуваченим для підготовки до проведення процесуальної дії або обговорення її результатів (ч. 4 ст. 53 КПК України).

Здійснення захисту під час проведення окремої процесуальної дії не покладає на захисника обов'язку надалі здійснювати захист у всьому кримінальному провадженні або на окремій його стадії (ч. 5 ст. 53 КПК України).

3. Права та обов'язки захисника

Після вступу у кримінальне провадження, адвокату надається процесуальний статус «захисник», що тягне за собою можливість користуватися правами, що передбачені в КПК України для цього учасника провадження. Окрім прав, КПК України передбачає для захисника і обов'язки. Чітке визначення прав та обов'язків захисника надає йому можливість у повному обсязі забезпечити конституційне право на захист підозрюваного (обвинуваченого).

ПРАВА ЗАХИСНИКА

У КПК України не передбачено окремої статті, де були б перелічені права захисника. Такі права містяться у різних статтях § 3 глави 3 КПК України «Сторона захисту». Слід зазначити, що поняття «право» слід розуміти як систему загальнообов'язкових, формально визначених норм, встановлених і санкціонованих силою держави і спрямованих на регулювання поведінки суб'єктів кримінального процесу. Права захисника слід розуміти як врегульований засадою диспозитивності можливий алгоритм дій (поведінки) захисника в межах та у спосіб, які визначені нормами КПК України.

З аналізу норм, якими врегульовано діяльність захисника у кримінальному судочинстві, можна визначити та проаналізувати систему прав захисника:

1. ПРАВА ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ЯКИМИ МАЄ ПРАВО КОРИСТУВАТИСЯ ЗАХИСНИК

Відповідно до ч. 4 ст. 46 КПК України, захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених ст. 50 КПК України, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду.

Користуючись вказаними правами, адвокат не має права ігнорувати думку підзахисного, його показання, ставлення до пред'явленої підозри. Адвокат не є вільним у визначенні позиції, за винятком деяких випадків, але у вирішенні питань правового характеру, виборі тактики і методики захисту є незалежним.

Навіть якщо підзахисний визнає себе винним у вчиненні інкримінованого злочину, адвокат має право за наявності для цього підстав відстоювати перед слідчим і судом його невинність чи "меншу винність". Коли ж він заперечує свою вину, а адвокат переконаний у його винності, то колізія (розбіжність) позицій підзахисного і захисника в даному питанні недопустима. У цьому випадку адвокат не має права діяти за своїм внутрішнім переконанням, бо він фактично стане особою, яка обвинувачує, або суддею, який вирішує питання про винність свого підзахисного.

З урахуванням аналізованої норми, захисник має право під час досудового розслідування користуватися правами підозрюваного, які

передбачені ч. 3 ст. 42 КПК України. У той же час нормою встановлено обмеження на ті права підозрюваного, які можуть здійснюватися безпосередньо самим підозрюваним, які передбачені у п. п. 3, 4, 5, 7 ч. 3 ст. 42 КПК України.

Іншими правами підозрюваного, що передбачені у ч. 3 ст. 46 КПК України, може також користуватися захисник. Відповідно до вказаної норми захисник має право:

- знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюють його підзахисного. Зазначене право надає захиснику можливість ознайомитися з процесуальними документами, в яких сформульовано підозру;

- бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені КПК України, а також отримати їх роз'яснення. У всіх випадках проведення процесуальних дій за участі захисника слідчий зобов'язаний роз'яснити захиснику (а також і іншим учасникам процесуальної дії) його права і надати їх роз'яснення;

- на участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях за участі підозрюваного. Захисник має право бути присутнім під час виконання будь-якої процесуальної дії за участю підозрюваного (таке право передбачено і у ч. 5 ст. 46 КПК України, яка буде проаналізована нижче);

- вимагати перевірки обґрунтованості затримання. Захисник має право звернутися до прокурора (вищестоящого прокурора), а також слідчого судді (ст. 206 КПК України) з вимогою перевірки законності затримання підозрюваного та вимогою звільнити його;

- збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази. Відповідно до ч. 3 ст. 93 КПК України (збирання доказів), сторона захисту здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Ініціювання стороною захисту проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК України. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді;

- брати участь у проведенні процесуальних дій. Захисник, відповідно до ст. 220 КПК України, може надати слідчому, прокурору клопотання про надання йому дозволу бути присутнім при проведенні певної процесуальної дії (яка проводиться не за участю підозрюваного);

- під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

- застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосовування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься вмотивована постанова (ухвала);

- заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо. Таке клопотання захисник надає слідчому, відповідно до ст. 220 КПК України, яке повинно бути розглянуте впродовж трьох днів;

- заявляти відводи. У разі встановлення захисником обставин, за яких виключається участь у кримінальному провадженні слідчого, прокурора, слідчого судді, захисником подається заява про відвід, відповідно до вимог ст.ст. 75–83 КПК України;

- ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК України, та вимагати відкриття матеріалів, згідно зі ст. 290 КПК України;

- одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

- оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України. Слід зазначити, що до **компетенції захисника** з-поміж десяти предметів оскарження, передбачених ч. 1 ст. 303 КПК України, які підлягають розгляду слідчим суддею на стадії досудового розслідування, **належить сім:**

1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у неповерненні тимчасово вилученого майна, згідно з вимогами ст. 169 КПК України;

2) бездіяльність слідчого, прокурора у нездійсненні інших процесуальних дій, крім вищенаведеної бездіяльності та бездіяльності, яка полягає у невнесенні відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. Цей предмет оскарження охоплює необмежене коло випадків, а саме: усі без винятку випадки, коли процесуальний закон прямо зобов'язує слідчого, прокурора здійснити певну процесуальну дію чи прийняти процесуальне рішення, або здійснення процесуальної дії чи прийняття процесуального рішення вимагає конкретна процесуальна ситуація, що склалася у кримінальному провадженні, а слідчий, прокурор такої дії не виконує чи такого рішення не приймає. Як приклад, предметом оскарження може бути несвоєчасний розгляд слідчим, прокурором клопотання захисника про надання йому для ознайомлення матеріалів досудового розслідування до його завершення, відповідно до ст. ст. 220, 221 КПК України.

Але слід обов'язково мати на увазі, що це має бути бездіяльність слідчого, прокурора, яка істотно зачіпає права, свободи та законні інтереси підозрюваного, суттєво обмежує надані законом можливості самому захиснику ефективно здійснювати захист або яка загрожує всебічному, повному та

неупередженому дослідженню обставин кримінального провадження, а тому вимагає втручання у цю ситуацію слідчого судді з метою її термінового та законного вирішення, тому що, згідно з ч. 2 ст. 303 КПК України, скарги на іншу бездіяльність слідчого або прокурора не розглядаються під час досудового розслідування;

3) рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування. Він охоплює оскарження не лише підстав прийняття процесуального рішення про зупинення досудового розслідування, а й порядку зупинення, відповідно до ст. 280 КПК України, коли з позицій захисту сам порядок зупинення шкодить або може зашкодити правам, свободам та законним інтересам підозрюваного;

4) рішення прокурора про закриття кримінального провадження. З-поміж рішень про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного, з огляду на виконувану захисником функцію, предметом оскарження можуть бути лише ті, які прямо чи опосередковано можуть негативно вплинути на права чи законні інтереси власне підозрюваного;

5) рішення, дії чи бездіяльність прокурора при застосуванні заходів безпеки. В цьому випадку необхідно керуватися положеннями ст. ст. 2, 3, 5, 6, 7 Закону України "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві", у яких визначено осіб, зокрема підозрюваний, захисник, члени їхніх сімей і близькі родичі, що мають право на забезпечення безпеки у кримінальному провадженні;

б) рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Ініціювання захисником проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій шляхом подання слідчому, прокурору клопотань з метою збирання доказів захисту, відповідно до ч. 3 ст. 93 КПК України. Закон встановлює, що такі клопотання слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання клопотання і задовольнити їх за наявності достатніх підстав;

7) рішення слідчого, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами, передбаченим главою 39 КПК України. Якщо під час досудового розслідування будуть встановлені підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, то, згідно з положеннями ч. 2 ст. 503 КПК України, слідчий, прокурор виносить постанову про зміну порядку досудового розслідування і продовжує його згідно з правилами, передбаченими відповідною главою КПК України;

- вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

- користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

2. ПРАВА, ЯКІ НАДАНІ КПК УКРАЇНИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ЗАХИСНИКУ

Відповідно до ч. 5 ст. 46 КПК України, захисник має право:

1) брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого;

2) до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості. Такі зустрічі можуть відбуватися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість прослуховування чи підслуховування.

1) Право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого

Захисник має право брати участь у будь-якій процесуальній дії, яка проводиться за участю підозрюваного. Для забезпечення цього права про проведення процесуальних дій, у тому числі і слідчих (розшукових) дій, захисник повідомляється слідчим, прокурором відповідно до вимог КПК України.

У КПК України щодо цього правила існує виняток. Відповідно до ч. 2 ст. 46 КПК України, неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою. У такому випадку слідчий повинен отримати від підозрюваного відповідну заяву, а також повідомити про це захисника.

Підозрюваний має право відмовитися від проведення процесуальної дії без участі захисника (у тому числі і у випадку, коли участь захисника не є обов'язковою). У такому випадку її проведення відкладається або для її проведення залучається захисник у порядку, передбаченому ст. 53 КПК України (залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії).

2) Право до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – такі ж побачення без обмеження кількості та тривалості.

Правом захисника є можливість конфіденційного побачення з підозрюваним як до першого допиту, так і після нього впродовж усього кримінального провадження без обмеження кількості та тривалості. Важливою умовою такого побачення є те, що для його проведення закон не передбачає отримання дозволу слідчого. Підставою для можливості здійснення побачення з підозрюваним є набуття адвокатом процесуального статусу «захисник».

Відповідно до ч. 5 ст. 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення», особа, взята під варту, має право на побачення із захисником наодинці, без

обмеження кількості побачень та їх тривалості, у вільний від виконання слідчих дій час. Повноваження захисника щодо здійснення захисту особи, яка тримається під вартою, підтверджуються відповідно до ст. 50 КПК України. Адміністрація установи повинна забезпечити умови для проведення побачень, у тому числі які виключають при побаченні із захисником можливість третіх осіб мати доступ до інформації, що надається в процесі побачення.

Враховуючи вимоги зазначеної статті, а також ст. 50 КПК України, для того щоб побачитися із своїм підзахисним, адвокатів-захисників потрібно надати до установи попереднього ув'язнення такі документи:

- 1) свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- 2) ордер, договір із захисником або доручення органу (установи), уповноваженого законом, на надання безоплатної правової допомоги.

Варто звернути увагу на те, що у ч. 2 ст. 50 КПК України зазначено, що встановлення будь-яких додаткових вимог, крім пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу, або умов для підтвердження повноважень захисника чи для його залучення до участі в кримінальному провадженні, не допускається. Враховуючи таку вимогу, інших документів, окрім вищезазначених, захиснику для здійснення побачення з підозрюваним не потрібно.

ОБОВ'ЯЗКИ ЗАХИСНИКА

Перед аналізом обов'язків захисника слід звернути увагу на загальне поняття терміна «обов'язок», який визначається як те, чого треба беззастережно дотримуватися, що слід безвідмовно виконувати відповідно до вимог КПК України.

У нормах КПК України існують обов'язки, які зобов'язують захисника діяти певним чином (уповноважуючі), та норми, які забороняють захиснику вчиняти ті чи інші дії (забороняючі). Розглянемо окремо кожен групу обов'язків.

1. УПОВНОВАЖУЮЧІ ОБОВ'ЯЗКИ:

- відповідно до ч. 1 ст. 47 КПК України, захисник зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені КПК України та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

У нормах КПК України передбачено процесуальні засоби діяльності захисника. Відповідно до ч. 3 ст. 93 КПК України, сторона захисту має право здійснювати збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.

Ініціювання стороною захисту проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК України, а постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді. Використовуючи різноманітні засоби захисту, захисник повинен інформувати підозрюваного про тактичні прийоми, які має намір застосувати, роз'яснити їх суть, щоб їх застосування не було несподіванкою для підозрюваного і не викликало з його боку небажаної реакції;

- частина 2 ст. 47 КПК України зобов'язує захисника прибувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю підозрюваного, обвинуваченого.

У разі неможливості прибути в призначений строк захисник зобов'язаний завчасно повідомити про таку неможливість та її причини слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд, а у разі, якщо він призначений органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, – також і цей орган (установу);

- відповідно до ч. 4 ст. 47 КПК України, захисник після його залучення до кримінального провадження має право відмовитися від виконання своїх обов'язків лише у чітко передбачених у КПК України випадках:

1) якщо є обставини, які згідно з КПК України виключають його участь у кримінальному провадженні;

2) незгоди з підозрюваним, обвинуваченим щодо вибраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника;

3) умисного невиконання підозрюваним, обвинуваченим умов укладеного з захисником договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушенні вимог КПК України;

4) якщо він свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним.

2. ЗАБОРОНЯЮЧІ ОБОВ'ЯЗКИ:

- відповідно до ч. 3 ст. 47 КПК України, захисник без згоди підозрюваного, обвинуваченого не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю;

- згідно з ч. 1 ст. 46 КПК України, не має права взяти на себе захист іншої особи або надавати їй правову допомогу, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу.

**ПЕРЕЛІК
ЦЕНТРІВ З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ
ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ**

Республіканський Автономної Республіки Крим центр з надання
безоплатної вторинної правової допомоги

Адреса: вул. Гоголя, 66, м. Сімферополь, АР Крим, 95051, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-60

Факс: 044/2480009 2213

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.crimea@legalaid.gov.ua

Директор: Позняк Олександр Миколайович

Вінницький обласний центр

Адреса: вул. Пирогова, 82, м. Вінниця, 21036, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-61

Факс: 044/2480009 2363

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.vinnitsya@legalaid.gov.ua

Директор: Малиновська Світлана Володимирівна

Волинський обласний центр

Адреса: вул. Винниченка, 67, м. Луцьк, 43000, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-62

Факс: 044/2480009 9219

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.volyn@legalaid.gov.ua

Директор: Руденко Ростислав Євтухович

Дніпропетровський обласний центр

Адреса: вул. Шевченка, 53-а, м. Дніпропетровськ, 49020, Україна (оновлено)

Контактний телефон: 0891-20-00-63

Факс: 044/2480009 3473

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.dnipro@legalaid.gov.ua

Директор: Яцуба Людмила Олегівна

Донецький обласний центр

Тимчасова адреса: вул. Фрунзе, 6, м. Красноармійськ, Донецька область,
Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-64

Факс: 044/2480009 6472

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.donetsk@legalaid.gov.ua
Директор: Курільчук Ігор Геннадійович

Житомирський обласний центр
Адреса: майдан Соборний, 1, м. Житомир, 10014, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-65
Факс: 044/2480009 3536
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.zhytomyr@legalaid.gov.ua
Директор: Гербеда Олександр Йосифович

Закарпатський обласний центр
Адреса: вул. Загорська, 51, м. Ужгород, 88017, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-66
Факс: 044/2480009 3912
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.zakarpattia@legalaid.gov.ua
Директор: Попадинець Василь Юрійович

Запорізький обласний центр
Адреса: пр. Леніна, 77, 8 поверх, м. Запоріжжя, 69002, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-67
Факс: 044/2480009 3456
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.zaporizhya@legalaid.gov.ua
Директор: Деменєва Олена Василівна

Івано-Франківський обласний центр
Адреса: вул. Грюнвальдська, 8, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-68
Факс: 044/2480009 6529
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.frankivsk@legalaid.gov.ua
Директор: Свчук Михайло Миколайович

Київський обласний центр
Адреса: вул. Гайок, 4а, м. Біла Церква, Київська область, 09100, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-69
Факс: 044/2480009 2610
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.kyivreg@legalaid.gov.ua
Директор: Клепка Валерій Григорович

Кіровоградський обласний центр
Адреса: вул. Преображенська, 2, м. Кіровоград, 25006, Україна (оновлено)
Контактний телефон: 0891-20-00-70
Факс: 044/2480009 8493

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.kirovohrad@legalaid.gov.ua
Директор: Кропліс Леонід Володимирович

Луганський обласний центр
Тимчасова адреса: смт. Мілове, Міловський район, Луганська область, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-71
Факс: 044/2480009 6034
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.luhansk@legalaid.gov.ua
В.о. директора: Родіонова Ольга Олександрівна

Львівський обласний центр
Адреса: вул. Валова, 31, м. Львів, 79008, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-72
Факс: 044/2480009 7634
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.lviv@legalaid.gov.ua
Директор: Микитин Ігор Йосифович

Миколаївський обласний центр
Адреса: вул. Нікольська, 46, м. Миколаїв, 54001, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-73
Факс: 044/2480009 2536
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.mykolaiv@legalaid.gov.ua
Директор: Чистий Валентин Олександрович

Одеський обласний центр
Адреса: вул. Льва Толстого, 6, м. Одеса, 65023, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-74
Факс: 044/2480009 5211
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.odesa@legalaid.gov.ua
Директор: Клішина Світлана Олександрівна

Полтавський обласний центр
Адреса: вул. Фрунзе, 37/40, м. Полтава, 36000, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-75
Факс: 044/2480009 9483
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.poltava@legalaid.gov.ua
Директор: Дзюбенко Олександр Леонідович

Рівненський обласний центр
Адреса: вул. Драгоманова, 7, м. Рівне, 33028, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-76

Факс: 044/2480009 1685

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.rivne@legalaid.gov.ua

Директор: Овдіюк Василь Петрович

Сумський обласний центр

Адреса: вул. Харківська, 41, м. Суми, 40024, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-78

Факс: 044/2480009 7762

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.sumy@legalaid.gov.ua

Директор: Демченко Олена Миколаївна

Тернопільський обласний центр

Адреса: вул. За Рудкою, 33, м. Тернопіль, 46003, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-79

Факс: 044/2480009 7487

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.ternopil@legalaid.gov.ua

Директор: Хондогій Ірина В'ячеславівна

Харківський обласний центр

Адреса: вул. Полтавський шлях, 9, м. Харків, 61052, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-80

Факс: 044/2480009 3264

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.kharkiv@legalaid.gov.ua

Директор: Гайворонська Вікторія Валентинівна

Херсонський обласний центр

Адреса: вул. Перекопська, 169, м. Херсон, 73036, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-81

Факс: 044/2480009 7712

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.kherson@legalaid.gov.ua

Директор: Єлисеєва Марина Ігорівна

Хмельницький обласний центр

Адреса: вул. Свободи, 70, офіс 222, м. Хмельницький, 29000, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-82

Факс: 044/2480009 4870

Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103

Електронна адреса: office.khmelnyskyi@legalaid.gov.ua

Директор: Стюпіна Наталія Олександрівна

Черкаський обласний центр

Адреса: вул. Леніна, 3, м. Черкаси, 18000, Україна

Контактний телефон: 0891-20-00-83
Факс: 044/2480009 4063
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.cherkasy@legalaid.gov.ua
Директор: Левицький Віктор Казимирович

Чернівецький обласний центр
Адреса: вул. Університетська, 1, м. Чернівці, 58000, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-84
Факс: 044/2480009 2731
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.chernivtsi@legalaid.gov.ua
Директор: Мунтяну Аркадій Павлович

Чернігівський обласний центр
Адреса: вул. П'ятницька, 39, м. Чернігів, 14000, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-85
Факс: 044/2480009 6490
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.chernihiv@legalaid.gov.ua
Директор: Протченко Ірина Борисівна

Київський міський центр
Адреса: вул. Артема, 73, оф. 326, м. Київ, 04053, Україна
Контактний телефон: 0891-20-01-03
Факс: (044) 593-98-01
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.kyiv@legalaid.gov.ua
Директор: Василяка Оксана Миколаївна

Севастопольський міський центр
Адреса: вул. Генерала Коломійця, 5, м. Севастополь, 99040, Україна
Контактний телефон: 0891-20-00-77
Факс: 044/2480009 4952
Єдиний тел. номер системи безоплатної правової допомоги: 0-800-213103
Електронна адреса: office.sevastopol@legalaid.gov.ua
Директор:

ДОРУЧЕННЯ
для здійснення захисту за призначенням
від _____ 20__ року № _____

до постанови _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові особи (слідчого, прокурора), що винесла постанову)
від _____ 20__ року № _____

1. Дніпропетровський обласний центр з надання безоплатної вторинної допомоги
(найменування центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги)

в особі _____
(прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої службової особи (чергового) центру)

який діє на підставі наказу директора центру від _____ 20__ року № _____,
призначає адвоката

(прізвище, ім'я, по батькові)

(свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю від _____ 20__ року
№ _____, контактний телефон: _____, поштова адреса: _____) для надання
безоплатної вторинної правової допомоги (здійснення захисту)

(прізвище, ім'я, по батькові особи, якій призначається адвокат, у давальному відмінку, дата її народження (якщо відомі))

У кримінальному провадженні № _____, дата внесення до Єдиного реєстру
досудових розслідувань – _____

2. Адвокатові _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Забезпечити надання безоплатної вторинної правової допомоги (здійснення захисту) у межах процесуальних прав і обов'язків, визначених статтями 46, 47 Кримінального процесуального кодексу України протягом терміну дії цього доручення та прибути _____ 20__ року об ____ год. ____ хв.

до _____
(найменування і адреса місця (органу, установи) для прибуття адвоката з метою його участі у кримінальному провадженні)

3. Термін дії цього доручення закінчується не раніше закриття кримінального провадження, закінчення останнього судового провадження з перегляду судових рішень, а також з моменту зміни адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, або припиняє її надання за рішенням центру з надання безоплатної вторинної допомоги.

М.П.

підпис

П.І.Б.

ДОРУЧЕННЯ
для проведення окремої процесуальної дії
 від _____ 20__ року № _____

до постанови _____
 (посада, прізвище, ім'я, по батькові особи (слідчого, прокурора), що винесла постанову)
 від _____ 20__ року № _____

1. Дніпропетровський обласний центр з надання безоплатної вторинної допомоги
 (найменування центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги)

в особі _____
 (прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої службової особи (чергового) центру)

який діє на підставі довіреності директора центру від _____ 20__ року
 № _____, призначає адвоката

_____ (прізвище, ім'я по батькові)

(свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю від _____ 20__ року
 № _____, контактний телефон: _____, поштова адреса: _____) для надання
 безоплатної вторинної правової допомоги (здійснення захисту)
 під час _____
 (найменування процесуальної дії (дій))

_____ (прізвище, ім'я, по батькові особи, якій призначається адвокат, у давальному відмінку, дата її народження (якщо відомі))

У кримінальному провадженні № _____, дата внесення до Єдиного реєстру
 досудових розслідувань – _____

2. Адвокатові _____
 (прізвище, ім'я, по батькові)

Забезпечити надання безоплатної вторинної правової допомоги (здійснення
 захисту) у межах процесуальних прав і обов'язків, визначених статтями 46, 47
 Кримінального процесуального кодексу України протягом терміну дії цього
 доручення та прибути _____ 20__ року об ____ год. ____ хв.
 під час _____
 (найменування процесуальної дії (дій))

до _____
 (найменування і адреса місця (органу, установи) для прибуття адвоката з метою його участі у кримінальному провадженні)

М.П.

підпис

П.І.Б.

ОРДЕР серія _____ №000, _____
на надання правової допомоги

(прізвище, ім'я, по батькові або найменування особи, якій надається правова допомога)

на підставі: договору про надання правової допомоги/доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги № _____ від « _____ » _____ 20__ р.

у _____

(назва органу, у якому надається правова допомога)
адвокатом

(прізвище, ім'я, по батькові адвоката, який надає правову допомогу)
свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю № _____ від « _____ » _____ р. , видане Радою адвокатів або КДКА _____ області. Посвідчення адвоката № _____, видане « _____ » _____ 20__ року Радою адвокатів _____ області
виданий (обрати необхідне):

Адвокатом, що здійснює адвокатську діяльність індивідуально

(адреса робочого місця адвоката)
Адвокатським об'єднанням/бюро

(повне найменування адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

(місцезнаходження адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

(адреса робочого місця адвоката у випадку, якщо вона відрізняється від адреси місцезнаходження адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

« _____ » _____ 20__ р.

Адвокат:

ПОСТАНОВА
про доручення призначити адвоката

місто Дніпропетровськ

19 листопада 2013 року

Слідчий СВ Індустріального РВ Дніпропетровського МУ ГУМВС України в Дніпропетровській області капітан міліції Іванов Іван Іванович, у кримінальному провадженні № 64201376485956, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 19 листопада 2013 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України,

ВСТАНОВИВ:

У провадженні СВ Індустріального РВ Дніпропетровського МУ ГУМВС України в Дніпропетровській області перебувають матеріали кримінального провадження, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 64201376485956 від 19.11.2013 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України.

Під час досудового розслідування, встановлено, що двоє осіб 19 листопада 2013 року приблизно о 18 год. 30 хв. на перехресті вулиць Калинової та Косіора в м. Дніпропетровську вчинили розбійний напад на гр-на Сомова С.С., в ході якого заволоділи його майном на загальну суму 1380 грн. Серед викраденого майна знаходився і мобільний телефон «Нокія 6300». В ході досудового розслідування було встановлено, що мобільний телефон, який був викрадений у потерпілого, знаходиться у гр-на Бистрицького Р.В. Зазначений телефон був тимчасово вилучений під час особистого обшуку гр-на Бистрицького Р.В.

19 листопада 2013 року о 18 год. 35 хв., відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України, затримано гр-на Бистрицького Романа Васильовича 10 жовтня 1981 року народження. Підставою затримання є застання Бистрицького Р.В. під час вчинення злочину та затримання його нарядом патрульно-постової служби.

Після роз'яснення прав на захист підозрюваному Бистрицькому Р.В., останній надав заяву про бажання, щоб захист його прав і інтересів здійснював захисник та вказав, що через відсутність коштів не може залучити його самостійно.

Враховуючи викладене виникла потреба про звернення до Дніпропетровського обласного центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням підозрюваного Бистрицького Р.В. У разі прибуття адвоката для здійснення захисту, конфіденційне побачення адвоката із затриманим може відбутися за адресою: м. Дніпропетровськ по вул. Осіння, 6 (каб.205), слідче

відділення Індустріального РВ ДМУ ГУМВС України в Дніпропетровській області.

Враховуючи викладене, керуючись ст. ст. 42, 46, 48, 49, 110 КПК України,

ПОСТАНОВИВ:

1. Залучити захисника до участі у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 64201376485956 від 19.11.2013.

2. Доручити керівнику Дніпропетровського обласного центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначити адвоката за призначенням для здійснення захисту підозрюваного Бистрицького Романа Васильовича 10 жовтня 1981 року народження, затриманого 19 листопада 2013 року о 18 год. 35 хв. відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України та забезпечити його прибуття до 21 год. 00 хв. 19 листопада 2013 року до слідчого відділу Індустріального РВ ДМУ ГУМВС України в Дніпропетровській області, що розташований у м. Дніпропетровськ по вул. Осіння, 6 (каб.205) до слідчого СВ капітана міліції Іванова І.І., тел. 36-56-25.

3. Постанову направити керівнику Дніпропетровського обласного центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги для негайного виконання.

**Слідчий СВ Індустріального РВ
Дніпропетровського міського управління
ГУМВС України в Дніпропетровській області
капітан міліції**

Іванов І. І.

Список використаної літератури

1. Європейська конвенція про захист прав та основних свобод людини. Рим. 4.11.1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 270–302.
2. Єдиний реєстр адвокатів України, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 26 від 17 грудня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.unba.org.ua/erau/>
3. Інформаційна довідка щодо функціонування системи безоплатної вторинної правової допомоги за період з 1 січня по 31 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://uk-ua.facebook.com/Centre.4.Legal.Aid/.../629704510460550>
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/page>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практ. коментар / відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х.: Одиссей, 2013. – 1104 с.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 16 грудня 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН // Права людини в документах ООН. – Амстердам-Київ: Українсько-американське бюро захисту прав дитини. Женева, 1997. – 278 с.
7. Основні положення про роль адвокатів / Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2000. – № 1. – С. 179-185.
8. Про ордер на надання правової допомоги та порядок ведення реєстру ордерів : Положення, затверджене рішенням Ради адвокатів України від 17.12.2012 № 36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // kmdka.com/.../polozhennya_pro_order_advokata_ta_poryadok_vedennya_reiestru_orderiv_zi_zminami.pdf
9. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-п>
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua/go/5076-17
11. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua/go/3460-17
12. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України № 3782-XII від 23 грудня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua/go/3782-12
13. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 N 565-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua/go/565-12
14. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30.06.93 № 3352-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // zakon.rada.gov.ua/go/3352-12
15. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran213#n213>